

Відокремлений структурний підрозділ «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет»	СИЛАБУС навчальної дисципліни
	<u>Україна в світовому культурному просторі</u>
	<p>Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка</p> <p>Спеціальність: 015.15Професійна освіта (Охорона праці)</p> <p>Освітньо-професійної програма: Професійна освіта (Охорона праці)</p> <p>Ступінь (рівень) освіти: перший (бакалаврський)</p> <p>Дні занять та консультацій: згідно з розкладом</p> <p>Рік навчання: 2-й</p> <p>Семестр: 3-й</p> <p>Кількість кредитів: 3</p>
	<p>Викладачі: Марченко Валентина Олексіївна, кандидат історичних наук</p> <p>Електронна пошта: valentynamarchenko@college.udhtu.edu.ua</p>

Силабус складено на основі робочої програми навчальної дисципліни, обговорено та схвалено на засіданні циклової (предметної) комісії

Протокол від “ _____ ” _____ (назва) 20__ року № _____

Голова циклової (предметної) комісії _____ (Г.В.Приходько)
(підпис) (ПІБ)

“ _____ ” _____ 20__ року

Голова робочої групи
(гарант освітньої програми) _____

(підпис) (ПІБ)

« _____ » _____ 20__ року

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни полягає у ознайомленні здобувачів вищої освіти із багатовіковою минувиною України у сукупності суспільних і культурних явищ і подій, у їхньому поступальному розвитку з історичними закономірностями складного процесу становлення та розвитку Української держави як європейської країни від найдавніших часів до наших днів

Завдання вивчення дисципліни:

- дати здобувачам вищої освіти знання про основні напрямки, тенденції та закономірності становлення й розвитку української державності, розкрити їх органічну єдність і водночас специфіку в контексті європейської цивілізації;
- ознайомити здобувачів вищої освіти із новітніми досягненнями української та європейської історичної науки;
- навчити здобувачів вищої освіти вільно оперувати історичними та культурологічними категоріями й поняттями та розуміти їх генезу;
- сформувати у здобувачів вищої освіти уміння самостійно виявляти, вивчати й аналізувати історичні та культурні процеси, події та явища;
- виховувати у здобувачів вищої освіти почуття патріотизму, пошани до історичного минулого свого народу.

Предметом навчальної дисципліни «Україна в світовому культурному просторі» є засвоєння цінностей і досягнень багатокультурної спадщини України й світу; розуміння основних етапів, процесів, подій історії української культури і культур національних спільнот України та української діаспори з давніх часів до сьогодення в контексті світового розвитку цивілізації.

Пререквізити: Передумовою вивчення навчальної дисципліни є засвоєння базових знань з дисциплін: «Всесвітня історія», «Історія України».

Пореквізити: «Філософія», «Соціологія», «Етнографія», «Мистецтвознавство», «Культурологія».

Методи навчання: словесні (пояснення, бесіда, лекція), наочні, практичні (практична робота).

Форми та методи оцінювання: залік, письмовий контроль, усне опитування, тестовий контроль.

Компетентності та програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми

Е	Програмні компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	К 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. К 02. Здатність зберігати та примножувати моральні,

	<p>культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>К 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>К 09. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p>
<p>Спеціальні (фахові) компетентності (ФК)</p>	<p>К 13. Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії</p> <p>К 25. Здатність збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію (дані) відповідно до спеціалізації.</p>
<p>Програмні результати навчання (ПР)</p>	<p>ПР 01. Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.</p> <p>ПР 03. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.</p> <p>ПР 14. Володіти навичками стимулювання пізнавального інтересу, мотивації до навчання, професійного самовизначення та саморозвитку здобувачів освіти.</p> <p>ПР 23. Розуміти соціально-економічні процеси, що відбуваються в Україні та світі, мати навички ефективного господарювання.</p>

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- загальні відомості про культурно-історичний процес в Україні;
- особливості духовних і матеріальних цінностей культурно-історичних епох;
- досягнення українського народу в різних галузях культури, шедеври національної культури та провідних діячів науки й культури України;
- основні історичні та культурологічні поняття, явища та процеси, що мали місце в українській культурі;

вміти:

- аналізувати історичні, культурні явища та процеси в історії України та світової історії;
- встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, проводити порівняння, формулювати висновки й узагальнення;

- усвідомлювати сутність і специфіку різних культурно-історичних епох;
- оперувати головними культурологічними поняттями та орієнтуватися в багатому світі духовної культури України;
- застосовувати набуті знання з для збагачення власної духовної культури та підвищення культурно-освітнього рівня.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Лекції (ЛК): 27 годин

Практичні заняття (ПР): 12 годин

Самостійна робота (СР): 51 годин

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Тема	Зміст теми	Завдання/ Форми контролю
Змістовий модуль 1.			
Україна у світовому цивілізаційному процесі: етнонаціональні та державотворчі виміри			
1	1. Етнос і нація: український контекст.	Визначення понять: «етнос» і «нація». Формування і структура українського етносу. Ідентичності домодерного часу. Формування модерної української нації у XIX-XX ст. Етнічні, національні та територіальні назви (українці, Русь, Малоросія, Україна тощо). Культурний фундамент етносу і нації. Багатоетнічність і багатонаціональність як один з головних чинників української історії. Регіоналізм	Індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання
2	2. Соціум, влада, право: від давнини до сьогодення. Соціальна	Соціальна мобільність в домодерних і модерних суспільствах. Особливості домодерної державності. Українські землі під впливом	Індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні

	диференціація в домодерних і модерних суспільствах.	Російської імперії та Речі Посполитої: особливості розвитку. Українське суспільство у загальноєвропейських процесах ХІХ ст. Україна в імперському дискурсі: монархія Габсбургів, Росія, СРСР. Особливості розвитку східних та західних земель України в радянський період. Характеристика сучасного українського посттоталітарного суспільства.	завдання
3	3. Культура Русі-України до модерної доби: вектори цивілізаційного розвитку	Язичництво східних слов'ян. Християнізація. Роль церкви в культурному житті домодерних суспільств. Русь між латинським Заходом і візантійсько-слов'янським Сходом: проблеми міжкультурних комунікацій. Художня культура середньовічної Русі. Культурна значущість приєднання руських земель до Великого князівства Литовського і Корони Польської. Інтеграція руських земель до польського соціокультурного простору. Русь як периферія Ренесансу. Друкарство та його революційне культурне значення.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання
4	4. Українська культура ранньомодерної доби: проблема культурних орієнтирів	Унійна ідея як чинник у культурному діалозі між католицьким Заходом і православним Сходом. Братський рух. Львівський культурний осередок. Острозький культурний	Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні

		<p>осередок. Київський культурний осередок. Києво-Могилянська академія.</p> <p>Поглиблення культурного регіоналізму на тлі поділу українських земель між Річчю Посполитою та Московською державою (Російською імперією). Посередництво української інтелігенції в поширенні європейських цінностей в Московській державі у XVII – на початку XVIIIст. Українське бароко. Епоха Просвітництва.</p>	завдання
5	5. Культура України модерної доби: визначальні культурні проекти	<p>Культура як підґрунтя формування модерних східноєвропейських націй.</p> <p>Роль інтелектуалів у добу націотворення. Мова та історія як визначальні чинники національної культури. Романтизм.</p> <p>Культурні осередки першої половини XIX ст.: університети, панські садиби, салони, гуртки.</p> <p>Значення Харківського університету в історії української культури.</p> <p>Харківські романтики. Галицькі романтики – «Руська Трійця». Феномен Тараса Шевченка. Класицизм в архітектурі та образотворчому мистецтві.</p> <p>Позитивізм. Реалізм у літературі та мистецтвах.</p> <p>Проблеми інституціоналізації української національної культури. Друковане слово та шкільництво як засоби націотворення. Вищі навчальні заклади, редакції</p>	Презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання

		<p>друкованих видань та наукові товариства у системі культурних інституцій другої половини XIX – початку XX ст. Модернізм та авангардизм.</p> <p>«Розстріляне Відродження» 1920-х рр. Українська культура при сталінському тоталітарному режимі.</p> <p>«Соціалістичний реалізм».</p> <p>Українські інтелектуали-шістдесятники.</p> <p>Український постмодернізм.</p> <p>Культурний доробок української діаспори.</p> <p>Сучасна українська історіографія історії цивілізацій</p>	
6	<p>6. Україна в системі міжнародних правових відносин перша третина XX століття: УНР, Українська держава та ЗУНР в системі міжнародних відносин</p>	<p>Україна в системі міжнародних відносин в період Першої світової війни. УНР – суб'єкт міжнародного права.</p> <p>Зовнішня політика Павла Скоропадського. Відносини Української Держави з країнами Центральної Європи. Кримський півострів в зовнішній політиці уряду П.Скоропадського.</p> <p>Проблема об'єднання українських земель.</p> <p>Дипломатична діяльність Директорії УНР. Діяльність дипломатичних місій Директорії УНР за кордоном. Утворення ЗУНР та її зовнішньополітичні орієнтації. Польсько-українська війна: її міжнародний аспект.</p> <p>Відносини між УНР і ЗУНР. Акт Злуки УНР та ЗУНР.</p>	<p>Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання</p>

		Війна з Радянською Росією. Варшавська угода 1920 р. та її значення. Радянсько-польська війна. Наслідки Ризького мирного договору для України. Українське питання на Паризькій мирній конференції 1919 р. Дипломатична діяльність українських еміграційних осередків.	
7	7. Сучасна Україна в міжнародному політичному та культурному середовищі	Основні принципи зовнішньої політики України. Проблеми стратегічного партнерства та міжнародної співпраці. Особливості становлення зовнішньої політики України, її характерні риси. Міжнародне становище України у 1991–1992 рр. Міжнародне визнання України як суб'єкта міжнародних відносин. Культурні досягнення України	Презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання

4.РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові:

1. Бойко О.Д. Історія України: підручник 7-е вид. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 720 с.
2. Передерій І. Г., Тевікова О. В., Нарадько А. В. Історія української культури: навч. посіб. для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання / за ред. І.Г.Передерій. Полтава: ПолтНТУ, 2015. 274 с.
3. Петрушенко В. Філософія: вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії : навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 594 с.
4. Тевікова О. В. Історія української культури: навчально-методичний посібник до вивчення дисципліни для студентів усіх спеціальностей І рівня вищої освіти (бакалавр). Полтава : ПолтНТУ, 2018. 120 с.
5. Шейко В. М. Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посібник. 3-те вид., стер. Київ : Знання, 2011. 271 с.

6. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти / за ред. Ф.М. Рудича. Київ: МАУП, 2002.

Допоміжні:

1. Багацький В. В., Кормич Л. І. Культурологія: історія і теорія світової культури ХХ століття: навч. посіб. Київ : Кондор, 2007. 304 с.
2. Безвершук Ж. О. Історія культури в термінах і назвах: словник-довідник. Київ : Вища шк., 2003. 400 с.: іл.
3. Безклубенко С. Д. Теорія культури: навч. посіб. Київ : Київський національний університет культури і мистецтв, 2002. 324 с.
4. Видатні постаті в історії України ІХ-ХІХ ст. Короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети: довід. вид. / кер. авт. кол. В.І.Гусев. Київ: Вища шк., 2002. 359 с
5. Історія української культури: В 5-ти т./ НАН України/ За заг. ред. Б. Патона. Київ : видавництво «Наукова думка», 2001. Т.1: Асєєв Ю. С., Баран В. Д., Баранов І. А. та ін. Історія культури давнього населення України. 1135 с.
6. Історія української культури: В 5-ти т./ НАН України/ За заг. ред. Б. Патона. Київ : видавництво «Наукова думка», 2001. Т.2: Александрович В. С., Балушок В. Г., Боянівська М. Б. та ін. Українська культура ХІІІ – першої половини ХVІІ століть. 847 с.
7. Історія української культури: Курс лекцій. Харків: Вид-во «ФІНН», 2010. 408с.
8. Історія української культури: навч. посіб. / за ред. О. Ю. Павлової. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 408 с.
9. Зінько О. В., Зінько Ю. А. Нариси історії української культури: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид.: доповн., перероб. Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 248.
10. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: підручник. 3-тє вид. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 584 с.
11. Литвин В. Історія України. Київ: Наук. думка, 2006. 728 с.
12. Художня культура України: навч. посіб. / за заг. ред. Л. М. Масол. Київ : Вища шк., 2010. 239 с.: іл.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання. URL: www.nbu.gov.ua (дата звернення: 30.08.2021)
2. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.org/>(дата звернення: 30.08.2021)
3. Наукова бібліотека ім.В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка . URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
4. Книжкова палата України імені Івана Федорова. URL: <http://www.ukrbook.net/> (дата звернення: 30.08.2021)
5. Офіційне Інтернет-представництво Президента України. URL:<http://www.president.gov.ua/>(дата звернення: 30.08.2021)

6. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/>(дата звернення: 30.08.2021)
7. Офіційний сайт Ради Європи. URL:<http://www.coe.int/>(дата звернення: 30.08.2021)
8. Офіційний сайт Європейського суду з прав людини. URL:<http://www.echr.coe.int/echr>(дата звернення: 30.08.2021)
9. Офіційний сайт Венеціанської комісії Ради Європи. URL:<http://www.venice.coe.int/>(дата звернення: 30.08.2021)
10. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/>(дата звернення: 30.08.2021)
11. Офіційний сайт ОБСЄ. URL: <http://www.osce.org/>(дата звернення: 30.08.2021)
12. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>(дата звернення: 31.08.2021)
13. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім.І.Ф.Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/?mid=1>(дата звернення: 30.08.2021)

5. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Політика навчальної дисципліни представлена в додатку до силабусу.

Витяг з додатку:

1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Політика щодо академічної доброчесності регламентується Положенням про академічну доброчесність учасників освітнього процесу у Відокремленому структурному підрозділі Дніпровському фаховому коледжу інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>).

У разі порушення здобувачем освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

2. Політика щодо перескладання. Перескладання іспиту чи заліку відбувається із дозволу директора коледжу за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf>).

3. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку. Порядок повторного проходження здобувачами освіти контрольних заходів урегульовані Положенням про організацію освітнього процесу (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/polozhennya-20-pro-org.-osvit-pr.pdf>)

4. Відвідування занять. Відповідно до Положення про індивідуальний графік навчання студентів Відокремленого структурного підрозділу «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» допускається можливість вільного відвідування здобувачами освіти лекційних занять та самостійного опрацювання навчального матеріалу, передбаченого програмою відповідної навчальної дисципліни. Відвідування інших видів навчальних занять (крім консультацій) є обов'язковим для здобувачів освіти (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf>).

6. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Максимальна кількість балів протягом семестру становить 100. Семестровий контроль за дисципліну проводиться у формі семестрового заліку.

Змістовий модуль 1. Україна у світовому цивілізаційному процесі: етнонаціональні та державотворчі виміри.

1	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	44
2	Виконання завдань на семінарських заняттях (5бх5с)	25
3	Підготовка, виконання реферату	16
4	Комплексна контрольна робота	15
		100

Розділи програми, які не викладаються на лекціях, опрацьовуються самостійно та захищаються здобувачами вищої освіти в усній формі. Відповіді оцінюються у 44 бали:

44-40 - здобувач вищої освіти добре опрацював весь матеріал з глибоким його усвідомленням, вміє впевнено розкрити питання для самостійного опрацювання, володіє категорійним апаратом, робить обгрунтовані висновки, ознайомлений із рекомендованою літературою;

39-30 - здобувач вищої освіти добре опрацював весь матеріал, в цілому показує знання матеріалу, проте робить незначні помилки чи неточності;

29-20 - здобувач вищої освіти не володіє інформацією в повному обсязі, частково володіє категорійним апаратом, невпевнено обгрунтовує свою позицію;

19-10 - здобувач вищої освіти знає не весь матеріал, знання поверхневі, відсутня чіткість викладення міркувань;

9-0 – здобувач вищої освіти не знає значної частини матеріалу, допускає суттєві помилки, на додаткові питання не відповідає по суті, робить велику кількість помилок у відповіді.

Виконання завдань на семінарських заняттях

За роботу на семінарському занятті здобувач вищої освіти може отримати 5 балів.

5 – здобувач вищої освіти показує глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни та планом семінарських занять; уміє обґрунтувати свою точку зору при обговоренні дискусійних питань з навчальної дисципліни, усунути прогалини чи неточностей у відповідях інших студентів; здатний до самостійного поповнення знань.

4-3- здобувач вищої освіти показує повне чи достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою дисципліни з можливими незначними неточностями. Помилки та суттєві неточності при відповіді на занятті може самостійного усунути або за допомогою викладача

2-0- здобувач вищої освіти показує знання лише певних питань, передбачених планом семінарських занять. Відповідь містить суттєві неточності чи прогалини.

Підготовка та захист реферату оцінюється у 10 балів:

10 - реферат без зауважень, виконані всі вимоги до написання роботи;

9-7 – чітко сформульована мета реферату, розділи плану логічно пов'язані між собою, тема розкрита у повному обсязі. Здобувач вищої освіти показує самостійність у формулюванні висновків, узагальнень. Правильно оформлені посилання та список використаних джерел.

6-3 – реферат містить помилки у оформленні; тема роботи розкрита в неповній мірі.

2-1 – у оформленні реферату допущені грубі помилки; студент частково володіє темою.

Контрольна робота складається із 3 видів завдань. Сума балів за правильні відповіді складає результат роботи.

15-14-здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим навчальним матеріалом, вільно висловлює власні думки, творчо та переконливо аргументує особисту позицію, здатний дати правильні відповіді на тестові питання та обґрунтовані відповіді на питання комплексної контрольної роботи.

13-10 – здобувач вищої освіти здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі приклади на підтвердження власних тверджень, вміє порівнювати, узагальнювати, здатний дати переважно правильні відповіді на тестові питання, допускає прогалини в аргументуванні відповідей на питання комплексної контрольної роботи.

9-5 – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на початковому рівні, виявляє знання і розуміння основних положень та категорій, здатний дати часткові відповіді на питання, допускає помилки в аргументуванні відповідей.

4-2 – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний відтворити окрему його частину, даючи відповіді на питання.

1 – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу з дисципліни або на рівні елементарного розпізнавання, не виявляє здатність

викласти думку, не здатний дати правильні відповіді на питання комплексної контрольної роботи.

Підсумковий контроль з дисципліни визначається як сума показників змістового модуля 1.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала оцінювання: ЄКТС			Шкала оцінювання: національна
	Оцінка ЄКТС	Пояснення	для заліку	Оцінка за національною чотирибальною шкалою
90–100	A	ВІДМІННО – здобувач освіти володіє глибокими і дієвими знаннями навчального матеріалу, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; вільно володіє науковими термінами, уміє знаходити джерела інформації, аналізувати їх та застосовувати у практичній діяльності або у науково-дослідній роботі; здатний за допомогою викладача підготувати виступ для студентської наукової конференції, визначити програму своєї пізнавальної діяльності.	зараховано	відмінно
82-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – здобувач освіти володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних умовах, може робити аргументовані висновки, практично оцінювати окремі нові факти, явища, процеси. Вирішує творчі завдання, здатен сприймати іншу позицію, як альтернативу, знає суміжні дисципліни, в навчанні користується додатковими джерелами інформації. Відповідь його повна, логічна і обґрунтована.		добре
74-81	C	ДОБРЕ – здобувач освіти володіє достатньо повними знаннями, вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних умовах; розуміє основоположні теорії і факти, логічно висвітлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє аналізувати, робити висновки з технічних та економічних розрахунків, складати прості таблиці, схеми. Вміє працювати самостійно, підготувати		

		реферат і захищати його положення. Відповідь його повна, логічна, але з деякими неточностями.		
64-73	D	ЗАДОВІЛЬНО – здобувач освіти розуміє суть дисципліни, виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, ситуації, робити певні висновки, самостійно відтворити більшу частину матеріалу. Відповідь може бути правильна, але недостатньо осмислена.		задовільно
60-63	E	ЗАДОВІЛЬНО (ДОСТАТНЬО) – здобувач освіти має початковий рівень знань, володіє необхідними уміньми та навичками для вирішення стандартних завдань; виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу; здатний з помилками дати визначення понять та категорій, що вивчаються; може самостійно оволодівати частиною навчального матеріалу, але висновки робить нелогічні, непослідовні.		
35-59	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – з можливістю складання іспиту: здобувач освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності; слабо орієнтується в поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; робить спробу розповісти суть заданого, але відповідає лише за допомогою викладача на рівні "так" чи "ні"; однак може самостійно знайти в підручнику відповідь.	не зараховано з можливістю повторного складання	незадовільно 0
0-34	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – з обов'язковим повторним курсом: здобувач освіти не володіє необхідними знаннями, уміньми, навичками та науковими термінами, демонструє низький рівень комунікативної культури.	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	